

SANAT EĞİTİMİ YÖNTEMLERİ ÜZERİNE TARTIŞMALAR

Mutlu ERBAY*

Dersin içeriğinin nasıl gerçekleştirileceği sorusu yani öğretim yollarının nasıl olacağı sorunu eğitim yöntemlerinin önemini ortaya çıkarmıştır. Okul dışı öğretim metodik düşüncelere ve hazırlıklara ihtiyaç duymaz, konular kendiliğinden öğrenenin ilgisini çeker. Okuldaki öğrenim ise, öğrencilerde konulara karşı kendiliğinden doğan bu ilgi ile yetinmez. Öğrenim bilinçli yöneltmeye ve idareye ihtiyaç duyar. Eğitim yöntemleri ile derste dikkat edilmesi gereken noktaları öğretebilmek için ideal yöntemleri geliştirmek zorunluluğu doğar. Bu yöntemlerin belirlenmesi de öğretmenin kişiliği ile ilgilidir. Bir ders için birden farklı yöntem tercih edilebileceği gibi her ders için uygulanan yöntemlerde de farklılıklar gözetilebilir. Bazen bu yöntemler öğretim yöntemi, öğretim tekniği ve öğretim prosedürleri kavramlarına özdeş kullanılmaktadır.

Sanat eğitimi sanatın öğretilmesinde kullanılan kişilere, uygulanan bireylere ve topluma göre değişen farklı uygulamaları beraberinde getirmiştir.

Bu konudaki bilinen isimlerin başında **John Ruskin** gelir *Çizimin Öğeleri* kitabında “*ana babalar, çizim söz konusu olduğunda, boyaların ve kağıdın ekonomik ve düzgün kullanımında ısrar etmeden önce çocuğa kalemi doğru tutmayı ve kuralları öğretmelidirler*” der. Kitabın önsözünde ise “*Günümüzde çizim konusunda basılmış elkitaplarının hepsi, bildiğim kadarıyla konuya iki ayrı yönden yaklaşırlar. Ya öğrenciye kurşunkalem yada sulu boyayla hünerli bir*

* Dr., Boğaziçi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Bölümü, Öğretim Görevlisi.

taslak çizim gücü verilmesini önerirler, yada daha sonraları imalatçılar için çabucak ve ucuzca çizebilmelerine yarayacak uygun matematiksel biçimlerin kazandırılmasını önerirler' der. Sanat eğitiminin nasıl öğretilmesi gerektiği konusunda kesin görüşler yada yazılı kaynaklar yoktur. Bu konuda uygulamalar ve bunların sonuçları vardır. Bu konuda görüşlere bakıldığında şu uygulamalarla karşılaşılmaktadır.

1769 yılında **Sir Joshua Reynolds**, Royal Akademi'deki konuşmasında, *"sanat eğitimi kurallarının, dehaların ellerindeki prangalar"* olduğu söylenen yaygın halk görüşüne karşı çıkar ve *"Kurallar sadece deha olmayan insanlar için kelepçedir"* der. Bu görüşle sanat eğitiminde kuralların gerekliliği vurgulanmaktadır. Reynold'dan yüzyıl sonra **John Ruskin**'in sözünden elli yıl sonra **Harley Adams**'ın aşağıdaki sözü sanat eğitimi yöntemleri açısından oldukça anlamlıdır. Görsel Eğitim Konseyi tarafından hazırlanmış *Herkese Sanat* adlı broşürde Adams, *'Sanat eserlerinin ve çevremizdeki dünyanın gözlemlenmesi-mümkünse biraz sanatsal deneyimle beslenerek-görme organımıza daha zeki bir bakış verecek ve dünyadan daha çok zevk almamıza yarayacaktır'* yorumunu buluyoruz. Bu görüşler belirli bir sanat eğitiminin gereğini vurgulamaktadır.

Pestanozzi (ABD) *'Çizim sanatını kurmak için onu ölçme biçimleri olarak düzenlemeye çalışmalıyız'* sözü öncelikle kurallar yaratma ve sonra deneyimlerin bu kurallar tarafından yönlendirilmesini sağlama çabasıdır. Bu sanat eğitiminin sanat yapıtları üretme amacını taşıyan teknikten daha fazla bir şey yapma çabasıdır. Sanat eğitimi; diğer eğitimsel çabalarla bütünleşmiştir. Mekanik bir sanat eğitimi için savaş veren bu alanda tanınmış kişiler olan **T.R.Albett**, **Ebenezer Cooke** ve **John Ruskin**'in çalışmaları çok daha çeşitli ve yaratıcı çabalardır.

Sanat eğitimi yöntemleri hafızanın çizime yardımcı olacak şekilde kullanımına dair bir sistem geliştiren Fransız **Lecocq de Boisbaudrain**'in bu konuda yazdığı *Hafızanın Sanat İçin Eğitilmesi* adlı kitabı bu konuyu ortaya atan ilk eser olmuştur... *Bilimde ve edebiyatta evrensel olarak kabul görmüş öğretim yöntemlerini kendime*

temel almama izin verin, ki bu yöntemlerde kelimeler ve fikirler için hafızaya verilen büyük önem onun yetiştirilmesi için gösterilen özenle kanıtlanmış olsun” diyerek hafızanın sanat eğitimi rolüne değinmiştir. *Hafızadan Çizme ve Zihinde Resimleme* adlı kitabı yazan İngiltere Birmingham Sanat Okulu müdürü **Catterson Smith**'in çalışmalarında ve hafıza eğitimi yöntemini uygulayışı ve 1921 yılında öğrencisi **Mario Richardson**'un onunla ilgili aşağıdaki açıklaması, sanat eğitiminde uygulanan farklı yöntemleri göstermesi açısından önemlidir.

Müdürümüz, Catterson Smith tarafından, sınıfta, bana ayrılan yere yeterince kıdem kazanıp geldikten sonra, kendi yolumu görmeye başladım. Bir öğrenci olarak bana, el becerimizdense görsel yeteneğimize dayanmamızı ve kafamızda konunun açık bir imgesi belirmeden asla çizmeye başlamamamızı öğretti. Slayt birkaç saniye görünür ve kaybolurdu gözlerimizi kapar ve kapalı tutmaya devam ederek çabucak resmin bir taslağını çıkarırdık. Hepsi bu değildi tabii; bu malzemeyi, kendi fikirlerimiz olarak kullanmaya zihinsel yaratımı düşüncelerin kaynağı olarak almaya ve onun bizi istediği yere götürmesine izin vermeye teşvik edilirdik.”

Birmingham Sanat Eğitimi Yönetmeni olan **B.J.Fletcher**'in “öğrencilere bildikleri bir şeyi hafızadan çizmelerini önerirdi. Öğrenciler, zihinlerinin gözüyle nesneyi görebildiklerinde, gözlerini açarak zihinlerdeki resmin, ikinci bir çizimini yaparlardı. İlk çizimdense, ikincisinde daha az hatalar bulunurdu. Fakat gözler kapalı yapılan çizimlerde daha fazla canlılık ve hareket göze çarpardı.” sözleri, C.Smith'le ilgili açıklamaların paralelindedir. C.Smith'in uyguladığı bu yöntem sanat eğitiminde belleğin eğitilmesiyle gerçekleştiriliyordu.

Susan Isaacs, konuyla ilgili *Küçük Çocuklarda Zihinsel Gelişme* adlı kitabında düşünme sürecinde deneyimin önemini vurgular “Soyut mantık, örneğin, bir boşluk içinde değil, deneyen tarafından sağlanan bir malzeme üzerinde işler” eğer belirli bir deneyimin hafıza üzerindeki algısal etkisi arttırılabilirse düşünme sürecinin gelişimine yardım edilmiş olur”

C.Smith'in sanat eğitimi konusundaki görüşlerinden yararlanılarak **Marion Richardson**'da hafızayı eğitmekten çok, kelime kullanımıyla ve bazı başka yöntemlerle çocukların yaratım güçlerini uyarmaya çalıştığını aşağıdaki sözlerinden çıkarıyoruz.

Dudley'deki stüdyomda; slayt makinesi yoktu ve büyük, uygun bir resim vermeye karar verdim. Gözlerini kapamalarını söyledim, hayallerinde düşündüklerini yapmalarını istedim. Elde ettiğim sonuçlar beni çok şaşırtmıştır. Şüphe yok ki ben de konuyu resimlerdeki renkler gibi gördüm ve sözlerimi sanatsal olarak önem taşıyan şeylere indirgedim. Yine de ilk bakışta sanıldığı gibi sıkıcı bir şekilde yapılmadı. Bütün çocukların benim tasvirim üzerine çalıştığını düşünmemek gerekir. Tasvir zihinlerinde bir imge yaratamamışsa, zaten zihinlerde bir imge varmış gibi davranmamışlar, yapay ya da uydurulmuş çalışmaya başvurmamışlardı. Bütün çocuklar benim gösterdiğim resimden yola çıkarak kendi hayallerini yarattı demektedir.

1920'lere kadar öğretmenin öğrencilere özgürce hayal güçlerini kullanmalarını söylemesi büyük eleştirilere yol açardı. Bu ortamda bu fikirlerin savunulması oldukça anlamlıdır. Bugün öğretmenlerin çoğunluğu bu görüşü uygun görmektedir. Görüldüğü gibi sanat eğitimi uygulamalarının başladığı tarihten, günümüze gelinceye kadar pek çok değişikliklerle karşılaşmıştır. Uygulamadaki bu değişiklikler bize yöntem farklılıklarını verir. Sanat eğitimi, yöntemleri uygulayan kişiden kişiye göre değiştiği gibi, zaman içinde de değişmeler gösterir.

Tanımını kesin terimlerle yapamadığımız sanat, zaman içinde değişmelere uğramış taminlanamaz, göreceli, değişken yapısı ön plana çıkmıştır. Sanat kişisel heyecanlar sonucu insana özgü ve bireyin ortamına göre değişkendir. Sanat belli bir düzeyde kalmaz dinamiktir. Sanat eğitimi değerlendirilirken, bu konunun değişkenlik özelliğini göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Faulkner ZIEGFELD., **Art Today: An Introduction to the Fine and Functional Arts**, III Edition (New York: Henry Holt and Company, 1956),

ARNHEIM., **Toward a Psychology of Art.**,

George HORN, **Art of Today's Schools: Activities Materialles Tools Proseses**, David Publications, Ire Worcester, Massachusetts.